QORTI ĊIVILI
(SEZZJONI FAMILJA)

ONOR.IMHALLEF

JACQUELINE PADOVANI GRIMA LL.D., LL.M. (IMLI)

Seduta ta' nhar il-Erbgha 3 ta' Lulju 2019

Rikors Numru : 216/2018/2 JPG

Kawza Numru : 22

RB bhala prokuratur ta' AB

Vs

RBM

Il-Qorti:

Rat ir-rikors b'urgenza ta' RBM, datat 27 ta' Novembru 2018, a fol 3 et seqq., li jaqra hekk:

Illi r-rikorrenti ghaddejja minn proceduri ta' separazzjoni minn ma' zewgha AB li huwa rrapprezentat minn missieru, RB f'dawna l-proceduri.

Illi z-zwieg tal-kontendenti ma kien xejn felici u dana ghaliex AB qatt ma kien prezenti fizikament f'hajjet ir-rikorrenti u f'hajjet binhom minuri A. Sfortunatament ghal AB zwieg ma kien iffisser xejn hlief li tibqa' tghix hajja ta' "single" u cioe' xoghol u hrug mal-hbieb kuljum. AB ma wera l-ebda sapport morali lejn ir-rikorrenti. Ezempju zghir huwa meta hija giet djagnozata bil-kankru huwa mar jara bullfight minflok! Izda aghar minn hekk huwa, meta gie l-minuri A fid-dinja. Filwaqt li r-rikorrenti ferhet bih u accettat il-kundizzjoni tieghu mill-ewwel, AB ma riedx jaf bih. Irrefera ghalih li kien ikun ahjar ghalihom kieku huwa qatt ma twieled. Kif jista' missier jghid hekk? Kif jista' qatt dan il-kliem ikun gustifikkabbli? Izda huwa mhux kliem biss kien jghamel. Kien jimmanifesta r-

rejection tieghu ukoll fl-imgieba tieghu. Ma kienx jqatta' hin mieghu. Kien ihallih wahdu mar-rikorrenti. Ghalih kien qisu ma jezistix. Darba minnhom sahansitra qalilha li kieku huwa ma twieledx huma kien jkunu ferm iktar kuntenti!

Illi anka meta hija fost hafna affarijiet ohra li mhumiex mertu ta' dana r-rikors hija ma felhitx iktar u giet lura Malta, huwa qatt ma wera entuzjazmu sabiex jkollu hin ma' ibnu. Il-ftit hin li kien ikollu dejjem kien iqattghu mal-genituri tieghu, jew idahhal lil genituri tieghu fin-nofs. Qishu hu u l-genituri tieghu huma persuna wahda.

Fil-fatt meta bdew il-proceduri tas-separazzjoni bonarja, fir-rikorsi li gew intavolati minn AB wera bic-car li huwa ma kellu l-ebda interess li verament jara lil ibnu. Fil-fatt huwa pprova permezz ta' rikors jitlob access ghan-nanniet paterni liema Qorti kienet cahdet. Izda huwa ma qatax qalbu, jew ahjar, in-nanniet paterni ma qatawx qalbhom ghax l-access huma rieduh iktar milli AB. Dana qieghed jinghad ghax minkejja li kien hemm access rregolat mill-Qorti ghal meta jkun Malta u access tramite SKYPE ukoll huwa beda johloq il-problemi billi beda jivvinta illi r-rikorrenti qeghda taqla problemi fl-access tramite SKYPE biex b'hekk jkun jista' jiggustifika access ghan-nanniet. Waqt il-medjazzjoni l-partijiet mhux normalment jigu mismugha, u fil-fatt il-partijiet ma gewx mismugha. Kieku r-rikorrenti kienet tigi mismugha kienet turi li r-rikorrenti qatt ma cahhdet l-access tramite SKYPE minn rajha. Hija m'ghandha l-ebda interess li taghmel dan. Anzi hija dejjem riedet li huwa jaccetta lil ibnu kif inhu u jipprova jibni relazzjoni mieghu. Fil-fatt hija kienet taghmel minn kollox biex tagevola lil missier halli jkollu access tramite SKYPE, avolja access tramite SKYPE kuljum precett mhuwiex ideali ghal minuri. Illi fuq allegazzjonijiet fiergha u nfondati tal-missier, access ghan-nanniet paterni inghata fuq il-premessa illi r-rikorrenti qeghda xxekkel l-access ghal missier. Izda jekk huwa hekk, ghaliex l-access ta' SKYPE baqa fis-sehh? Jekk wiehed sar bhala sostitut ghal l-iehor, l-access originali ghandu jispicca. Issa la l-access ghan-nanniet paterni inghata mid-dehra il-problemi ghal missier bl-ISKYPE spiccaw ghax lanqas baqghu jissemmew. Minn wara d-digriet li nhareg fis-sajf b'access favur in-nanniet paterni l-ebda rikors iehor ma sar da parti l-missier. Qishom il-problemi bl-access SKYPE sparrixew. Izda l-verita' hija li l-missier qatt ma kellu problemi bl-access SKYPE, izda beda jipprova jivvinta l-problemi sabiex il-genituri tieghu jkollhom access, ghax fino in fondo l-genituri

tieghu verament riedu l-access mhux huwa. Tant l-missier mhuwiex konxju ta' ibnu, li lanqas ma jirrejalizza illi l-minuri ma jinterretrax ma' missieru fuq screen fis ghal tul ta' hin. Meta r-rikorrenti fis-seduta precedenti ssenjalat dan il-fatt, u dina l-Onorabbli Qorti ssuggeriet illi missier, AB, u cioe' RB jixtri u jghaddi lir-rikorrenti camera u wire sabiex tiffacilita' iktar access tramite SKYPE, dawna l-oggetti qatt ma waslu!! Dan juri verament illi l-missier ma jimpurtahx mill-access tramite SKYPE izda ghalih l-access li jimpurtah huwa li l-genituri tieghu jkollhom access huma u mhux hu.

Izda apparti l-fatt illi l-Kodici Civili ma jghatix access lin-nanniet paterni izda access huwa biss versu l-genituri, l-istess nanniet paterni ma jirrejalizzawx x'inhu fl-ahjar interess tal-minuri u ghal xi raguni jew ohra ihallu l-pika tiddetta kif ghandhom jiehdu hsieb lil minuri.

Il-Hadd, 11 ta' Novembru, meta kien xita qalil u kien hemm duluvju fit-toroq, ir-rikorrenti talbet li l-genituri ta' AB jwasslu t-tifel mhux sad-dar taghha izda gewwa l-carpark ta' Greens Supermarket u dana ghal fattur semplici: s-sahha tal-minuri. Peress li l-minuri ghandu Angelman Syndrome huwa suxxettibbli li jimrad iktar malajr minn tfal ohra. Illi minhabba dan il-fattur, ir-rikorrenti xtaqet illi t-tifel jitwassal gewwa l-carpark ta' Greens Supermarket sabiex it-tifel ma jigix espost ghax-xita u l-kesha ghax minn gewwa l-karozza tan-nanniet paterni, johrog ghal post kenni, jidhol fil-karozza tar-rikorrenti u jitwassal gewwa l-garaxx tal-genituri tar-rikorrenti u minn gewwa l-garaxx jidhol gewwa d-dar. Il-car park ta' Greens Supermarket mhuwiex il-boghod minn fejn qeghda toqghod hi u di piu' huwa car park bla hlas. Izda n-nanniet paterni ma riedux u mhux talli oggezzjonaw bil-qawwa u riedu sahansitra johorgu t-tifel fid-duluvju u l-kesha izda zammu t-tifel siegha u nofs iktar sforz ta' pika ghax ma riedux jiehdu t-tifel sal-carpark ta' Greens Supermarket. Fil-fatt anka l-pulizija ppruvaw jirragunaw man-nanniet paterni izda kollu ghalxejn. Dan il-battibekk kollu halla trawma fuq it-tifel tant li t-tifel spicca biex ghamel tahtu u rritornaw it-tifel mimli urina!! Billi xorta nsistew li johorgu t-tifel fid-duluvju, t-tifel spicca marad, izda mid-dehra ghan-nanniet paterni dan xejn ma jimporta – l-aqwa li tghaddi taghhom. Ir-rikorrenti sfortunatament kienet taf x'kien gej ghax in-nanniet paterni qatt ma poggew il-benessere tal-minuri l-ewwel. Biss biss, darba minnhom meta l-minuri kellu d-deni, lanqas biss indunaw li kellu d-deni u meta r-rikorrenti qaltilhom se tiehu l-minuri

l-isptar (liema minuri kien ghand in-nanniet paterni) flok haduha huma, n-nanniet paterni flimkien ma' AB li kien qieghed hemm ippreferew jaraw it-televizjoni u r-rikorrenti kellha ccempel lil ommha sabiex tehodha l-isptar fejn kienu zammew it-tifel!! Dan huwa l-koncern li juru. Illi propju ghalhekk hija tibza' illi n-nanniet paterni jkollhom access.

Ghaldaqstant u ghar-ragunijiet fuq premessi qieghed jigi mitlub lil dina Onorabbli Qorti sabiex:

1. *Tissospendi minnufih l-access versu n-nanniet paterni;*
2. *Tordna lil RB jghaddi l-camera u l-wires sabiex issir l-access tramite SKYPE favur il-missier, AB.*

Salv kull provvediment iehor li dina l-Onorabbli Qorti fil-gudizzju superjuri taghha jidrilha li huwa iktar xieraq u opportun.

Rat li l-atti tar-rikors promotur, d-digriet u l-avviz tas-smiegh gew debitament notifikati skond il-ligi;

Rat ir-risposta ta' RB noe (K.I. 552755M), datata 7 ta' Dicembru 2018, a fol 19 , li taqra hekk:

"Illi nhar it-30 ta' Novembru 2018, huwa gie notifikat bir-Rikors hawn fuq imsemmi u bid-Digriet ta' dina l-Onorabbli Qorti tas-27 ta' Novembru 2018 illi akkordat gimgha zmien ghar-risposta, u f'dan il-kuntest, umilment jissottometti s-segwenti.

L-allegazzjonijiet maghmula fl-ewwel pagna tar-rikors huma kantaliena illi l-konvenuta ilha ghaddejja biha sa mill-bidu ta' dawn il-proceduri. ***AB langas lill-konvenuta nnifisha, illi kien ilu jinnamra maghha perijodu ta' sena u nofs f'long distance relationship – hu Spanja u hija Malta – ma abbanduna meta hargilha l-cancer – anzi baqa' leali lejha, u konxjament maghha ha d-decizjoni illi jkollhom tarbija, u eventwalment izzewgu fit-tqala. Ahseb u ara kemm se jichad jew jabbanduna lil ibnu****, illi huwa demmu u ghaziz ghalih, minkejja l-kundizzjoni illi ghandu.*

F'dan l-istadju, sabiex dina l-Onorabbli Qorti tifhem kemm verament il-minuri A huwa ghaziz ghal missieru u anke ghan-nanniet paterni, qed jigu ezebiti ftit ritratti illi juru kjarament illi l-allegazzjonijiet tal-konvenuta huma biss gideb fieragh u krudili – dawn qed jigi mmarkati ***Dok. TW1 sa Dok. TW5.***

Il-konvenuta, sfortunatament, jidher illi ddecidiet illi issa li xebghet minn zewgha AB, ghandha teskludih ghal kollox minn hajjet ibnu, u teskludi wkoll lin-nanniet paterni – daqs li kieku dawn qatt ma ezistew. *AB u l-genituri tieghu ma jistghux jifhmu dan l-agir car ta' parental alienation. Huma jifhmu illi l-minuri ghandu jibqa' jirrisjedi m'ommu – u qatt m'huma ser jipprovaw iccahduha minn dan skemm hija stess trid tibqa' tiehu hsieb lil A. Izda l-istess familja B ma jistghu qatt jaccettaw illi jigu mcahhda mir-relazzjoni illi ghandhom, u li minn dejjem kellhom, mal-minuri A.*

L-esponenti noe jaghmel umli referenza ghall-atti tal-medjazzjoni illi pprecedew il-proceduri odjerni, u li llum gew allegati b'ordni ta' dina l-Onorabbli Qorti tat-3 ta' Dicembru 2018, illi jaghtu l-istampa vera ta' kemm kellu jaghmel sforzi AB sabiex jigi akkordat access ghal ibnu – ghaliex martu l-konvenuta cahhditu minn ibnu – imqar bi Skype – ghal xhur shah, meta ddecidiet illi tissepara.

Dina l-Onorabbli Qorti diversament preseduta, fi stadju ta' medjazzjoni, kienet akkordat access ghan-nanniet paterni wara illi gew imressqa ***l-provi illi jindikaw bl-aktar mod car u lampanti illi l-konvenuta ma kinitx qieghda tixghel l-apparat necessarju ghall-iSkype waqt l-access illi gie akkordat,*** *b'ordni tal-Qorti, lil AB.*

F'dan l-istadju, l-esponenti noe qieghed jipprezenta tliet clips qosra, ta' madwar minuta l-wiehed, illi juru, wiehed Skype call tal-missier il-minuri A meta dan ikun f'dar ommu l-konvenuta fejn jirrizulta car l-intralc illi qieghda taghmel l-istess omm f'dan ir-rigward, u iehor ta' ***Skype call ohra fejn il-minuri kien fid-dar tan-nanniet paterni, fejn dan jidher ferhan u eccitat, litteralment irid jaqbad il-kompjuter sabiex jaghmel komunikazzjoni ma' missieru hekk kif jarah*** *– proprju ghaliex il-minuri, kif spjega x-xhud Dr. Jonathan Borg, fis-seduta tat-3 ta' Dicembru 2018, huwa facli hafna u juza jdejh sabiex jikkomunika in vista tal-fatt illi huwa non-verbal. Filwaqt li l-ahhar video juri l-martirju li jkollu jghaddi minnu missieru il-minuri meta l-konvenuta jidhirlha li tidhol Skype izda bil-*

camera mitfija, u ghalkemm kienet konxja ta' dan il-fatt bil-missier jghid kemm il-darba li l-camera taghha hija mitfija u ghalhekk ma jistax jara lil minuri, hija tinjorah ghal kollox u thalli l-camera mitfija ghal sessjoni shiha. Dawn ir-recordings qed jigu mmarkati komplessivament bhala **Dok. TW6.**

L-animu veru tal-konvenuta johrog car mill-ilment taghha, fit-tieni pagna tar-rikors odjern, fejn dina tghid, testwalment, "access ghan-nanniet paterni nghata fuq il-premessa illi r-rikorrenti qieghda xxekkel l-access ghall-minuri. Izda jekk huwa hekk, ghaliex l-access ta' Skype baqa' fis-sehh? Jekk wiehed sar bhala sostitut ghall-iehor, l-access originali ghandu jispicca" – ghalkemm aktar tard il-konvenuta bidlet fehemtha u talbet minflok illi jigi mitmum l-access tan-nanniet paterni – kjarament ghaliex taf illi aktar tista' tintralca r-relazzjoni tal-missier ma' ibnu permezz tal-iSkype calls illi ma jsehhux, milli jekk il-minuri jibqa' jmur ghand in-nanniet paterni.

Il-konvenuta sahansitra dawwret ta' taht fuq is-suggeriment ta' dina l-Onorabbli Qorti sabiex hija stess tinstalla camera wide-angle sabiex il-laptop ikun jista' jitqabbad ukoll mat-televizjoni [sahansitra qalet li m'ghandhiex sett tat-televizjoni, meta hija kaxkret kollox, inkluz it-televizjoni mid-dar matrimonjali!]. Fir-rikors odjern, il-konvenuta titlob illi l-esponenti proprio jigi ordnat illi jaghmel dan. Ara kif l-esponenti jista' qatt ikun jaf x'inhuwa kompatibbli mat-televizjoni u kompjuter taghha meta din, kjarament, lanqas biss tridu wara bieb il-garaxx taghha, ahseb u ara kemm tridu gewwa darha!

Dwar l-incident tal-Greens Supermarket, l-esponenti noe jaghmel referenza ghar-rapport illi gie mressaq mill-istess esponenti f'dan ir-rigward, illi diga' jinsab esebit in atti mal-Affidavit ta' GB u mmarkat **Dok GB13.** *F'dan ir-rigward,* **_l-esponenti noe jerga' jirribadixxi illi huwa lest illi jilqa' lill-konvenuta go daru u fil-garaxx tieghu sabiex hija tkun tista' tigbor lill-minuri mill-kenn tal-istess garaxx,_** *b'mod illi jigi evitat illi dan isir f'parking area ta' supermarket. B'danakollu, sakemm il-konvenuta tkun disposta illi tilqa' din l-istedina, u sakemm jibqa' l-maltemp, ossia sa Marzu, l-esponenti ser isegwi d-direzzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti sabiex il-minuri jghaddi minghand ommu u lura fil-parking area ta' Greens Supermarket.*

Fir-rigward tal-kumment illi t-tifel kien mimli urina, tajjeb illi wiehed jiftakar illi t-tifel ghadu bil-harqa, illi n-nanniet paterni biddlulu fil-5p.m. qabel ma hargu mid-dar. Hija hasra illi l-konvenuta ma komplietx bil-potty training illi n-nanna paterna, b'sieghat twal ta' pacenzja u ghozza, kienet bdiet mal-minuri fl-2017, qabel mal-konvenuta telqet miz-zwieg.

Hekk ukoll, meta l-esponenti noe rrelata lil ibnu illi ***<u>t-tobba ssugerew illi l-minuri ghandu jiehu l-ghajnuna naturali Melatonin sabiex tghinu fl-irqad, AB ddikjara illi ma jistax jifhem ghaliex il-konvenuta tibqa tirrifjuta illi taghmel dan – issa li ghandha anke rrakkomandazzjoni tat-tabib ta' fiducja taghha: fatt illi jkun jippermettilha illi torqod ahjar, u anke jirrendi l-hajja tal-minuri A iktar regolata, ghaliex dan jibda jorqod il-lejl minkejja l-kundizzjoni illi ghandu.</u>***

L-esponenti noe jinnota wkoll l-insistenza f'pagna tlieta tar-rikors odjern illi "peress li l-minuri ghandu X Syndrome huwa suxxettibbli li jimrad iktar malajr minn tfal ohra" – dan gie michud espressament, fuq domanda in kontro-ezami, minn Dottor Stephen Attard, fix-xhieda tieghu tat-3 ta' Dicembru 2018. Izda ovvajment il-konvenuta anke dan trid tuza sabiex iccahhad lill-esponenti u lill-missier mill-access ghall-minuri. F'dan ir-rigward, ***<u>l-esponenti jixtieq ukoll illi meta l-konvenuta tkun ser tirrifjuta l-access minhabba ragunijiet medici, hija tigi ordnata illi tipprezenta certifikat minn poliklinika – ghaliex kjarament hija qieghda tabbuza billi ripetutament tallega mard, meta ma jkunx il-kaz.</u>***

Hekk gara, ***<u>fit-23 ta' Novembru 2018, meta l-esponenti kien imisshom access ghall-minuri u l-konvenuta informathom illi ma kinitx ser tibghat lit-tifel ghaliex kellu d-deni. Peress illi kien jum il-Gimgha, u l-esponenti noe jaf illi matul is-snin, din kienet il-gurnata fejn il-konvenuta kienet tmur izzur lin-nannu taghha, l-esponenti u martu marru fit-triq fejn ighix in-nannu u hawnhekk raw il-karozza ta' omm il-konvenuta, u wkoll dik ta' missierha. Dawn, igifieri l-konvenuta flimkien ma' ommha u missierha hargu mid-dar tan-nannu – bil-minuri A b'kollox – xi 9.30pm – minghajr ebda kunsiderazzjoni ghall-mard f'dak il-hin tal-lejl, u l-allegata suxxettibilita` tal-minuri ghall-mard!</u>***

In-nanniet paterni ma ghandhom ebda intenzjoni li jaghmlu l-ghassa jew wisq anqas stalking tal-konvenuta [u wisq anqas ta' missierha]. Izda ladarba l-agir tal-konvenuta juri kjarament il-hsieb taghha ta' parental alienation, u din qieghda ripetutament iccahhad lill-esponenti u anke lill-missier innifsu mill-access ghall-minuri, huma hadu din il-mizura sabiex, effettviament, ikkonfermaw is-suspett taghhom. Jigi rilevat illi ***Dok. E pprezentat mar-rikors promotur, konvenjentement isemmi biss lil RM – ovvajment ghaliex il-konvenuta riedet tahbi mill-awtoritajiet il-fatt illi hija kienet qieghda barra bit-tifel fid-9.30 p.m. meta ftit sieghat qabel kienet cahhdet lin-nanniet paterni mill-access dekretat favur taghhom, li kellu jsir l-ghada, s-Sibt. Filwaqt li dak in-nhar stess cahdet lill-missier minn access fuq Skype ghaliex qalet li kienet ghand l-ispizjara tixtri l-medicina.***

Il-konvenuta qieghda tuza l-mezzi kollha, kemm fattwali u issa anke legali permezz tar-rikors odjern, sabiex twettaq parental alienation. Sabiex dina l-Onorabbli Qorti jkollha stampa aktar cara ta' dan, l-esponenti noe qieghed jannetti bhala **Dok. TW7,** *skeda illi tindika l-ezercizzju tal-access, fejn wiehed kjarament jista' jara l-iskuzi ripetuti tal-konvenuta sabiex ma tibghatx lill-minuri ghall-access. Bizzejjed jinghad illi* ***l-konvenuta cahhdet lil zewgha minn ibnu ghal kwazi 3 gimghat f'Dicembru 2017 sal-ewwel jiem ta' Jannar tal-2018. Meta l-missier kien Malta fl-ahhar ta' Jannar ghal medjazzjoni, RMB ghal darb ohra cahdet lil missier milli jara lil ibnu. Wara li hareg id-digriet mill-Qorti ghal access lil missier fuq Skype u meta l-missier jkun Malta, RMB rat kif ghamlet biex fil-jumejn fejn AB kien ser ikun Malta, cahditu minn dan l-access, fl-ewwel gurnata b'saghtejn inqas minn dak li ordnat il-Qorti u f'gurnata ohra ghal kollox ghaliex stqarret li A ma jiflahx.***

Fl-ahhar nett, fir-rigward tal-ilment tal-konvenuta fis-sens illi l-Kodici Civili ma jakkordax access ghan-nanniet, l-esponenti noe jaghmel referenza ghall-kawza deciza mill-Qorti tal-Gustizzja Ewropea fil-31 ta' Mejju 2018 [Ref. C-355/17] fl-ismijiet ***Neli Valicheva vs Georgios Babanarakis*** *fejn inghad espressament illi "****il-kuncett ta' "dritt t'access", ikkontemplat fl-Artikolu 1(2)(a) u fil-punti (7) u (10) tal-Artikolu 2 tar-Regolament tal-Kunsill (WE) Nru 2201/2003 tas-27 ta' Novembru 2003 dwar il-gurisdizzjoni u r-rikonoxximent u l-infurzar ta' sentenzi fi kwistjonijiet matrimonjali u kwistjonijiet ta' responsabbilita` tal-***

genituri u li jirrevoka r-Regolament (KE) Nru 1347/2000 ghandu jigi interpretat fis-sens li jestendi ghad-dritt ta' access tan-nanniet fil-konfront tan-neputijiet taghhom." *Ladarba Malta hija membru tal-Unjoni Ewropea, id-dritt tal-Unjoni u t-taghlim tal-Qrati Ewropej, huma direttament applikabbli fil-Qrati taghna, illi huma wkoll obbligati, bil-principju ta' kooperazzjoni leali, illi jsegwu l-linja gurisprudenzjali Ewropeja.*

Fid-dawl ta' dak kollu fuq premess, l-esponenti noe jissottomettu bir-rispett illi dina l-Onorabbli Qorti ghandha tichad it-talbiet kontenuti fir-Rikors tal-konvenuta tas-27 ta' Novembru 2018, u tordna illi:-

I. Il-konvenuta tinstalla l-apparat necessarju sabiex l-access tramite Skype jkun jista' jsir b'mod regolari minkejja kwalunkwe agir ta' restlessness tal-minuri

II. Il-konvenuta ghandha tirrispetta d-digrieti ta' access kemm versu l-missier AB u kif ukoll versu n-nanniet paterni, skruplozament u tipprovdi certifikati medici minn tabib mill-poliklinika f'kaz illi tkun ser iccahhad l-access minhabba allegat mard tal-minuri.

Salv kull provvediment iehor li din l-Onorabbli Qorti jidhrilha xieraq u opportun.

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat id–dokumenti ezebiti u l-atti kollha tal-kawza;

Semghet t-trattazzjoni mil-avukati difensuri tal-partijiet;

Ikkonsidrat;

AB xehed illi waqt l-access fuq Skype meta t-tifel jkun id-dar ta' ommu l-intimata, huwa jara lit-tifel jiekol, jara xi *cartoons* jew juza t-*tablet.* Spjega li hu jipprova jkantalu *nursery rhymes* favoriti tieghu, wara li ghamel kuntatt mal-iskola tieghu peress illi l-intimata qatt m'ghaddietlu

n-nursery rhymes li jhobb, u jsemmilu l-hbieb tal-iskola. Xehed illi huwa jara differenza fit-tifel meta dan l-access isir mid-dar tal-genituri tieghu. Spjega illi wahda mill-akbar differenzi hija li jkun jista' jara l-kamra kollha u ghalhekk ikun jista' jara lit-tifel minkejja li jitlaq minn quddiem il-*computer*, a kuntrarju ta' meta dan l-access isir mid-dar tal-intimata, illi taghmel purtiera wara s-siggu ta' quddiem il-*computer.* Kompla li meta l-access isir mid-dar tal-genituri tieghu, meta huwa jghajjat lill-ibnu, t-tifel jirrejagixxi tant li jkun irid kwazi jaqbad il-*monitor* tal-*laptop.* Xehed illi huwa ghandu biss 15 -il minuta fejn jista' jara lill-ibnu fuq Skype meta jkun ghand l-intimata, u minn dawn fil-verita ikollu ftit sekondi biss peress illi t-tifel iqum minn quddiem il-*laptop* u meta jghajjatlu ma jmurx lura. Xehed li meta l-access isir minghand il-genituri, meta jitlaq minn quddiem il-*computer* jara lit-tifel jimxi u jaghmel affarijiet ohra fil-kamra, filwaqt li meta l-access isir minghand l-intimata u t-tifel jitlaq minn quddiem il-*computer*, kull ma jara huwa siggu vojt.

Spjega li t-tifel ghandu ktieb bi *flash cards* permezz ta' liema huwa jista jikkomunika, peress illi huwa *non-verbal.* Kompla illi f'dan il-ktieb hemm figuri li jirraprezentaw in-nies li hemm fil-hajja tal-minuri, inkluz ommu, in-nanniet materni u tnejn mill-kugini tal-intimata, izda m'hemm l-ebda figura li tirraprezenta lilu, u ghalih dan huwa parti mill-*parental alienation* illi qed isir mill-intimata.

Ikkonsidrat;

Dan huwa digriet wara rikors prezentat mill-intimat fis-27 ta' Novembru 2018, permezz ta' liema, talbet sabiex jigi sospiz b'mod immedjat l-access versu n-nanniet paterni u sabiex tordna lir-rikorrent proprio jghaddi l-camera u l-wires sabiex isir l-access tramite Skype favur missier il-minuri.

Fir-risposta tieghu, filwaqt illi oggezzjona ghat-talbiet maghmula mill-intimata, ir-rikorrent nomine talab sabiex l-intimata tigi ordnata tinstalla l-apparat mehtieg sabiex l-access permezz ta' Skype jkun jista' jsir b'mod regolari u talab ukoll illi l-intimata tigi ordnata sabiex tipprovdi certifikati medici minghand tabib mill-poliklinika fil-kaz illi l-access ma jkunx ser jinghata ghaliex il-minuri jkun ma jiflahx.

Il-Qorti rat illi skont id-digriet moghti minn din il-Qorti diversament presjeduta, in-nanniet

paterni ghandhom access ghall-minuri darba fil-gimgha mill-ghaxra ta' filghodu (10.00 a.m.) sas-sitta ta' filghaxija (6.00 p.m.). Il-Qorti rat ukoll illi dan id-digriet kien inghata wara li kien irrizulta lil din il-Qorti diversament presjeduta illi l-intimata kienet qed tostakola l-access permezz ta' Skype li kien gie ordnat mill-Qorti, u ghalhekk kien inghata access lin-nanniet paterni sabiex ir-rikorrenti nomine jkun jista' jkollu access ghall-minuri permezz ta' Skype waqt li jkun qieghed id-dar tan-nanniet paterni.

Il-Qorti taghraf illi huwa minnu dak li targumenta l-intimata illi d-dritt Malti ma jirrikonoxxix access versu n-nanniet.

B'referenza ghas-sentenza fl-ismijiet ***Neli Valcheva vs Georgios Babanarakis*** citata mir-rikorrent, il-Qorti tirrileva illi din is-sentenza m'hijiex applikabbli fil-kaz odjern peress illi a kuntrarju tal-ligi Maltija, il-ligi Bulgara fl-Artikolu 128 tal-Kodici tal-Familja tipprovdi ghal dritt t'access ghan-nanniet, u kien a bazi ta' dan l-artikolu li n-nanna tal-minuri f'dik il-kawza kienet ghamlet talba ghall-access mal-minuri. Il-Qorti tirrileva wkoll illi r-Regolament tal-Kunsill numru 2201/2003 ma jistabilixxix drittijiet t'access ghall-genituri jew membri ohra tal-familja. Dan ir-regolament jistabilixxi biss regoli rigward il-gurisdizzjoni tal-Qrati u r-rikonoxximent u l-infurzar ta' decizjonijiet moghtija mill-Qrati tal-Istati membru tal-Unjoni Ewropeja fl-ambitu ta' kwistjonijiet specifici tal-ligi tal-familja, inkluz kawzi u decizjonijiet dwar drittijiet t'access lejn tfal minuri. Dan jidher b'mod car mill-Artikolu 41 li jipprovdi dwar ir-rikonoxximent u l-infurzar ta' sentenzi li jiddeterminaw id-drittijiet t'access, izda ma jakkordawx xi drittijiet t'access:

> ***"Id-drittijiet t'access imsemmija fl-Artikolu 40 (1) (1) moghitja f'sentenza nfurzabbli li tkun inghatat fi Stat Membru ghandhom jigu rikonoxxuti u jkunu nfurzabbli fi Stat Membru iehor minghajr il-bzonn ta' dikjarazzjoni ta' l-infurzabbilita minghajr ebda possibilita li ssir opposizzjoni ghar-rikonoxximent taghhom jekk is-sentenza tkun giet iccertifikata fl-Istat Membru ta' l-origini skond il-paragrafu 2."***

Fi kliem iehor, sabiex ikunu applikabbli r-Regolament u s-sentenza citati mir-rikorrent fir-rigward tan-nanniet tal-minuri, irid ikun hemm ligi domestika illi tirrikonixxi dan id-dritt. Il-Ligi Maltija ma tirrikonoxxix id-dritt tan-nanniet ghall-access, u ghalhekk dak citat mir-rikorrent m'huwiex applikabbli.

Il-Qorti tqis ghalhekk illi jkun ghaqli li l-access versu n-nanniet jigi sospiz. Illi pero, l-Qorti taghraf illi din il-Qorti kif diversament presjeduta kienet hasset il-bzonn li tiddekreta b'dak il-modd minhabba li kien irrizulta illi l-intimata kienet qed tostakola l-access permezz ta' Skype li kien gie ordnat a favor tar-rikorrent noe meta ma jkunx Malta. Il-Qorti rat illi ma jirrizultax illi nell frattemp kien hemm xi bdil fic-cirkostanzi.

Ghalhekk il-Qorti tqis illi l-access li kien gie moghti lin-nanniet paterni ghandu jigi sostitwit b'access versu l-missier permezz ta' video call, liema access ghandu jigi ezercitat fl-istess gurnata u fl-istess hinijiet li diga kien qed isir man-nanniet paterni, sabiex tinzamm stabbilita ghall-minuri, u ghandu jigi ezercitat fid-dar tan-nanniet paterni sabiex jigi assigurat illi dan l-access ikun jista' jigi ezercitat regolarment u minghajr xkiel, u ghal dan l-access il-minuri ghandu jingabar mid-dar tal-omm u jittiehed lura d-dar tal-omm min-nanniet paterni.

Fir-rigward tat-talba tar-rikorrenti nomine sabiex l-intimata tigi ordnata tipprezenta certifikat mediku mahrug minn tabib tal-poliklinika meta ma tkunx ser taghtih access ghall-minuri waqt li jkun Malta ghaliex il-minuri jkun ma jiflahx, il-Qorti taghraf illi r-rikorrent nomine qed jaghmel din it-talba sabiex ikun assigurat illi meta ma jsehhx l-access mal-minuri waqt li jkun qieghed Malta, dan ikun verament ghaliex il-minuri huwa ma jiflahx, u mhux ghaliex l-intimata qieghda cahhdu minn ibnu kapriccozament. Il-Qorti thoss pero illi ma jkunx fl-ahjar interess tal-minuri li jkollu jinhareg mid-dar kemm -il darba ikun verament ma jiflahax.

Il-Qorti tqis ghalhekk illi jkun aktar ghaqli illi meta r-rikorrent nomine jkun Malta, jekk il-minuri jkun ma jiflahx, il-missier ghandu jkollu access permezz ta' video call ta' siegha. B'hekk, kemm -il darba l-minuri jkun verament ma jiflahx, ma jkollux jinhareg mid-dar a detriment ta' sahhtu, filwaqt illi b'dan il-mod il-missier ikollu s-serhan tal-mohh rikjest illi ma jkunx qed jigi mcahhad mill-access ghal xejn, u fl-istess hin ikun jista' jkollu kuntatt ma' ibnu.

B'referenza ghat-talbiet rigward min ghandu jinstalla l-appart necessarju sabiex l-access permezz ta' video calls li jsir minghand l-intimata jkun jista' jsir regolarment, il-Qorti tqis illi ghandha tkun l-intimata illi tiehu hsieb dan, u l-ispiza ta' dan tkun a karigu tal-attur.

Ghal dawn il-motivi, l-Qorti tiddeciedi billi filwaqt li tilqa' l-ewwel t-talba tal-intimata u tissospendi l-access tan-nanniet paterni ghar-ragunijiet moghtija aktar il-fuq, tordna illi

1. **Minflok l-access tan-nanniet paterni dekretat minn din il-Qorti diversament**

presjeduta, meta r-rikorrenti nomine jkun Spajna, ghandu jkollu access li jalterna, darba nhar ta' Sibt u darba nhar ta' Hadd mal-minuri, permezz ta' video call bejn l-ghaxra ta' filghodu (10.00am) u s-sitta ta' filghaxija (6.00pm), liema access ghandu jigi ezercitat fid-dar tan-nanniet paterni tal-minuri. Ghal dan l-access, il-minuri ghandu jingabar mid-dar tal-omm u jittiehed lura d-dar tal-omm min-nanniet paterni.

2. **Tichad it-tieni talba tal-intimata, u tordna lill-istess intimata sabiex tassigura illi jkollha l-apparat idoneju biex l-access permezz ta' Skype ta' fost il-gimgha jkun jista' jsir regolarment u minghajr xkiel, b'dana li l-ispiza tal-apparat jkun a karigu tal-attur.**

Il-Qorti tordna wkoll illi meta r-rikorrent jkun Malta u l-access ma jkunx jista' jsir ghaliex il-minuri jkun ma jiflahx, ir-rikorrent ghandu jkollu access ta' siegha ma' ibnu permezz ta' Skype.

Spejjez riservati ghall-gudizzju finali.

Moqrija

Mhallef Jacqueline Padovani Grima LL.D. LL.M. (IMLI)

Lorraine Dalli
Deputat Registratur